

VOM WRACK ZUM NACHBAU – ERGEBNISSE AUS DER REKONSTRUKTION EINES
KAISERZEITLICHEN MILITÄRSCHIFFS

CHRISTOPH SCHÄFER

(Universität Trier)

Schlüsselwörter: antike Wrack, Militärschiff, Rekonstruktion.

Zusammenfassung: Schon 1986 bei Prospektionen in der Nähe des Kastells von Oberstimm entdeckt, wurden zwei Wracks eines Schiffstyps in mediterraner Bauweise ab 1994 ausgegraben und im Römisch-Germanischen Zentralmuseum in Mainz konserviert und ausgewertet. Die Rekonstruktion wurde möglich gemacht durch das Ausstellungsprojekt „Imperium Konflikt Mythos – 2000 Jahre Varusschlacht“, das von den Museen in Haltern, Detmold und Kalkriese realisiert worden ist. Im Vorfeld der Ausstellung konnte daher ab dem Frühjahr 2007 eines der bei Oberstimm entdeckten Militärschiffe in voller Größe nachgebaut werden. Die Leitung des Baus und die wissenschaftlichen Begleitstudien übernahmen Historiker der Universität Hamburg in Kooperation mit der Helmut Schmidt-Universität der Bundeswehr und der TU Harburg sowie der Schiffbauversuchsanstalt in Potsdam.

Résumé: Deux épaves de navires militaires appartenant à un type méditerranéen de construction ont été trouvées dans le cadre des prospection effectuées en 1986 près du castellum d'Oberstimm, fouillées en 1994 et conservées dans le Römisch-Germanischen Zentralmuseum de Mayence. La reconstruction a été possible par le projet d'exposition „Imperium Konflikt Mythos – 2000 Jahre Varusschlacht“, réalisé par les Musées de Haltern, Detmold et Kalkriese. À partir de 2007 on a eu la possibilité de reconstruire une de ces navires en dimensions naturelles. La direction de la reconstruction et des études scientifiques adjacentes fut exercée par des historiens de l'Université de Hambourg, en coopération avec l'Université Helmut Schmidt de l'Université de l'Armée Fédérale, avec l'Université Technique de Hambourg et avec l'Office de la Recherche de la Reconstruction des Navires de Potsdam.

Rezumat: Două epave de nave militare aparținând unui tip mediteranean de construcție fuseseră găsite în timpul prospecțiunilor efectuate în 1986 în zona castellum-ului de la Oberstimm, dezvelite în 1994 și conservate la Römisch-Germanischen Zentralmuseum din Mainz. Reconstrucția a fost posibilă prin proiectul de expoziție „Imperium Konflikt Mythos – 2000 Jahre Varusschlacht“, realizat de Muzeele din Haltern, Detmold și Kalkriese. Începând din 2007 s-a putut reconstrui una din aceste două epave în mărime naturală. Conducerea acestei operațiuni le-a revenit istoricilor de la Universitatea din Hamburg, în cooperare cu Universitatea Helmut Schmidt a Armatei Federale, cu Universitatea Tehnică din Hamburg și cu Oficiul de Cercetare a Reconstrucției Navelor din Potsdam.

ÉCONOMIE, INDUSTRIE, COMMERCE ET LA CIRCULATION DES VASES EN VERRE DANS
LE MONDE ROMAIN (ESQUISSE HISTORIQUE)

SEVER-PETRU BOȚAN

(Université "Al. I. Cuza" Iași)

Mots-clés: économie romaine, industrie romaine, commerce romain, vases en verre, épaves romaines.

Abstract: *Commerce, regarded as integral part of the Roman economy, stirred up over time, numerous historiographical debates. In this flow of goods, the glass vessels had a significant weight and were spread over large areas following the land trade routes but especially the sea-borne trade routes.*

Riassunto: *Commercio, visto come parte dell'economia romana, ha provocato nel corso del tempo numerose polemiche storiografiche. Nel flusso delle merci, un peso importante l'hanno avuto anche i vasi di vetro che si sono state diffuse su ampie zone, seguendo le rotte commerciali terrestre ma soprattutto, quelle marittime.*

Rezumat: *Comerțul, ca parte integrantă a economiei romane, a dat naștere de-a lungul timpului la numeroase dispute istoriografice. În cadrul fluxului de mărfuri, o pondere semnificativă au avut-o și vasele de sticlă ce s-au răspândit pe areale extinse urmând rutele comerciale terestre dar mai ales maritime.*

CASTELLUM ABRITANORUM

FLORIAN MATEI-POPESCU

(Institut d'Archéologie „Vasile Pârvan“ Bucarest)

Cuvinte-cheie: *castellum, Abritus, așezări civile-canabae.*

Rezumat: *Autorul ia în discuție inscripția AE 1957, 97, propunând întregirea castellum în loc de canabas, analizând rolul și funcționalitatea așezării de la Abritus.*

Résumé: *L'auteur prend en discussion l'inscription AE 1957, 97, tout en proposant la restitution castellum au lieu de canabas. Il explique également le rôle et la fonction du castellum Abritanorum.*

Abstract: *The author take into discussion the inscription AE 1957, 97, proposing the restitution castellum, which replaces canabas. He also explains the role and the fonction of castellum Abritanorum.*

LES PREMIERS TUMULI DE LA BUCOVINE. LES RECHERCHES DE LA FIN DU XIXE SIÈCLE
ET LE DEBUT DU XXE SIÈCLE DE LA ZONE HORODNIC DE JOS (DÉP. DE SUCEAVA)

BOGDAN PETRU NICULICĂ

(Université Ștefan cel Mare Suceava)

Mots-clès: tumuli, Bucovine, Âge du Bronze.

Résumé: *L'auteur réalise un état de question sur la recherche des premiers tumuli de la Bucovine, tout en faisant leur analyse critique.*

Abstract: *The author realises the research history of the first tumuli in Bucovina, including the critical analysis of these researches.*

Rezumat: *Autorul realizează un stadiu al cercetărilor privind studiul primilor tumuli în Bucovina, efectuând și o analiză critică a acestor cercetări.*

SPECIALIȘTI GRECI DIN ORIENTUL APROPIAT – SAU: ALEXANDRU CEL MARE SI
VECHEA TRADIȚIE ORIENTALĂ

ROBERT ROLLINGER

(Leopold-Franzens Universität Innsbruck)

Cuvinte-cheie: *specialiști greci, Asia Mică, Marea Egee, Orientul Apropiat, Sanherib, Alexandru cel Mare.*

Rezumat: *Recrutarea de specialiști din afară pentru anumite sarcini este un lucru care a putut fi observat în toate perioadele din istoria Orientului Apropiat. Începând cu sfârșitul sec. VIII și începutul sec. VII a. Chr., un rol crescând l-au jucat grecii din Asia Mică și din Marea Egee. În legătură cu aceasta se pot observa remarcabile paralele și continuități în toate domeniile infrastructurii, organizării muncii, practicilor de recrutare, precum și în cel organizării căilor de circulație, mergând de la întreprinderile nautice ale regelui asirian Sanherib până la plănuita campanie în Arabia a lui Alexandru cel Mare.*

Zusammenfassung: *Die Rekrutierung auswärtiger Spezialisten für bestimmte Aufgaben ist in der Geschichte Vorderasiens über alle Zeiträume zu beobachten. Seit der Wende vom 8. zum 7. Jahrhunderts v. Chr. spielten in diesem Zusammenhang auch zusehends Griechen aus Kleinasien und der Ägäis eine besondere Rolle. In diesem Zusammenhang lassen sich in den Bereichen Infrastruktur, Arbeitsorganisation sowie Anwerbungspraxis aber auch bei den Verkehrswegen erstaunliche Parallelen und Kontinuitäten feststellen, die von den nautischen Unternehmungen des assyrischen Königs Sanherib bis zu dem von Alexander III. geplanten Arabienfeldzug reichen.*

Résumé: *Le recrutement des spécialistes externes afin de remplir certains tâches a pu être observé dans toutes les époques de l'histoire du Proche Orient. À partir de la fin du VIIIe s. av. J.-C. et du début du VIIe, les Grecs d'Asie Mineure et de l'Egée ont joué un rôle de plus en plus important. On peut analyser des remarquables parallèles et continuités dans toutes les domaines de l'infrastructure, de l'organisation du travail, des pratiques de recrutement, ainsi que dans l'organisation des routes du transport, des initiatives nautiques du roi assyrien Sanherib jusqu'à la campagne prévue par Alexandre en Arabie.*

MOBILITÉ DES MILITAIRES ET POLITIQUE DE RECRUTEMENT DANS LE CAS DE LA XIE
LÉGION CLAUDIA

LUCREȚIU MIHAILESCU-BÎRLIBA

(Université "Al. I. Cuza" Iași)

Mots-clés: armée romaine, XIe légion Claudia, mobilité, politique de recrutement.

Résumé: *L'auteur analyse les modalités d'identification des mobilités des soldats de la XIe légion Claudia, en suivant deux éléments principaux: la mobilité de la légion (implicitement, des militaires) et les zones de recrutement des soldats (en connexion au premier élément).*

Rezumat: *Autorul analizează modalitățile de identificare a mobilității soldaților legiunii a XI-a Claudia, urmărind două elemente principale: mobilitatea legiunii (implicit, a soldaților) și zonele de recrutare a soldaților (în legătură cu primul element).*

L'ARMEMENT DU NORD DE LA DOBROUDJA UN EXAMEN PRELIMINAIRE

DAMIEN GLAD, GEORGE NUȚU

(Université Paris IV, Institut des recherches Éco-Muséales Tulcea)

Key words: *Northern Dobrudja, Early and Late Roman Period, Moesia Inferior / Scythia, Weapons and Military Equipment.*

Résumé: *Cette synthèse, qui fera l'objet d'un article détaillé ultérieur, traite de l'ensemble de l'armement conservé par l'Institut de recherche Éco-Muséales de Tulcea. Ces armes proviennent de sites hellénistiques, romains et protobyzantins du nord de la Dobroudja. Si certaines armes ont déjà été publiées à plusieurs reprises dans les rapports archéologiques et dans les catalogues d'exposition, une partie importante du corpus est inédite. Seules les armes dont l'authenticité a pu être vérifiée apparaissent dans cet article. Plus que les contextes, parfois inconnus ou incertains, l'analyse comparative permet de proposer une large datation pour la majorité des occurrences entre le Ier et le VIIe siècle ap.J.-C. Signalons cependant également la présence d'armatures de flèches de type „scythe”, datables entre le Ve et le IIIe siècle av.J.-C.*

Abstract: *Treated in a more detailed coming article, the following synthesis refers to a series of weapons and military gear belonging to the collections of the Institute for Eco-Museal researches from Tulcea discovered on the Hellenistic, Roman and Roman-Byzantine sites from the north of Dobroudja. Most of them were already published on different occasions, in archaeological reports or catalogues of exhibitions. Still, an important part of the objects under discussion is unknown to the public; also, we took into discussion only the arms on which there is a small number of information concerning their discovery frame. Due to their unknown or uncertain discovery place the comparative analysis allowed us to suggest a larger chronological period for the majority of these objects, between the 1st century A.D. and the 7th century A.D. Another important fact is the presence of „Scythian” arrowheads dated back between the 5th- 3rd century B.C.*

Rezumat: *Această sinteză dedicată armelor și pieselor de echipament militar din colecțiile Institutului de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea, descoperite în siturile de epocă elenistică, romană și romano-bizantină din nordul Dobrogei, reprezintă un prim pas în tratarea unitară a subiectului în regiune. În timp ce o parte a pieselor în discuție au fost publicate cu diferite ocazii, în cadrul unor rapoarte arheologice sau cataloage de expoziție, multe dintre piesele de armament amintite în acest articol sunt inedite. De asemenea,*

sublineim faptul că am discutat numai piesele de armament pentru care dispunem de minime informații privind contextele descoperii; datorită condițiilor descoperirii acestor piese, în numeroase cazuri necunoscute sau incerte, analiza comparativă ne-a permis să propunem o încadrare cronologică largă pentru majoritatea armelor discutate, între secolul I p.Chr și secolul VII p.Chr. Semnalăm în același timp, prezența unor vârfuri de săgeți de tip „scythic”, dateate între secolele V-III a.Chr.

L'INSCRIPTION DE T. IULIUS SATURNINUS À DIERNA ET L'AFFERMAGE DU PUBLICUM PORTORII ILLYRICI

LUCREȚIU MIHAILESCU-BÎRLIBA

(Université “Al. I. Cuza” Iași)

Mots-clés: douanes, conducteurs, *publicum portorii Illyrici*.

Résumé: *L'auteur propose une autre lecture de l'inscription IDR III/1, 60, vu l'organisation douanière de la Dacie romaine.*

Rezumat: *Autorul propune o nouă lectură a inscripției IDR III/1, 60, în legătură cu organizarea vamală a Daciei romane.*

L'ORIGINE DE L'ÉLITE MUNICIPALE EN DACIE ROMAINE¹

LUCREȚIU MIHAILESCU-BÎRLIBA

(Université “Al. I. Cuza” Iași)

Mots-clés: élite municipale, Dacie romaine, migration, démographie.

Résumé: *L'auteur analyse, selon les sources épigraphiques, l'origine de l'élite municipale en Dacie romaine. Il réexamine le dossier prosopographique de cette élite, et se montrant plus prudent en ce qui concerne la détermination d'une origine ethnique, par rapport aux études antérieures d'A. Paki. Une seule chose est certaine: la grande plupart de l'élite municipale est étrangère.*

Abstract: *The author analyses, on the epigraphic evidence, the origin of the municipal elite in Roman Dacia. He reexamines the prosopographic dossier of this elite, being more prudent in the determination of its ethnic origin, unlike the former studies of A. Paki. One thing is certain: the majority of the elite is coming from other regions.*

Rezumat: *Autorul analizează, pe baza surselor epigrafice, originea elitelor municipale din Dacia romană. el reexaminează dosarul prospografic al acestei elite, arătându-se mai prudent în ceea ce privește determinarea originii etnice a elitelor, în comparație cu studiile anterioare ale Adelei Paki. Un lucru e sigur: majoritatea elitei municipale din Dacia este de origine străină.*

¹ Cette étude a été accomplie dans le cadre du projet IDEI 103-2009, financé par le Conseil National pour la Recherche Scientifique dans l'Enseignement Supérieur (CNCSIS). Nour remercions le CNCSIS pour le support financier.

MIGRATION AND ACCULTURATION IN THE EASTERN EUROPEAN PART OF THE
ROMAN WORLD (1st-7th C. AD)

LUCREȚIU MIHAILESCU-BÎRLIBA, ROXANA-GABRIELA CURCĂ
(Université "Al. I. Cuza" Iași)

Keywords: migration, acculturation, Eastern part of the Roman world, romanisation.

Abstract: *The two complementary phenomena-migration and acculturation-were analyzed, in the cas of eastern European part of the Roman world, from a linguistic point of view and partially from an archaeological perspective. The project we present here has the main goal both new linguistic perspectives of migration and the exhaustive exploration of archaeological and epigraphic sources of migration. The project intends to offer some concrete answers of the questions regarding the different romanisation degrees in the eastern European part of the Roman world.*

Résumé: *Les deux phénomènes complementaires – la migration et l'acculturation – ont été analysés, dans le cas de la romanité orientale, surtout d'une perspective linguistique et partiellement du point de vue archéologique . Le projet que nous présentons a comme but principal non seulement la découverte d'une perspective linguistique de nouveaux aspects concernant la migration, mais de valoriser d'une manière exhaustive les sources archéologiques et épigraphiques sur la migration, l'acculturation et de fournir de réponses concrètes regardant les degrés de romanisation différents de la population dans l'espace de la romanit  orientale.*

Rezumat: *Autorii prezintă principalele direc ii de abordare ale uni proiect finan at de CNCSIS, insist nd pe elementele de noutate pe care le-a adus  i le poate aduce această cercetare, evidențind, totodată, caracterul exploratoriu al proiectului.*